

Eşsiz bir hazine: Hagop Ayvaz

'KULIS: BİR TİYATRO BELLEĞİ, HAGOP AYVAZ' SERGİSİ, YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT'TA 21 ŞUBAT'A DEK GÖRÜLEBİLİR

Kulis dergisinin son sayısının kapağında Hagop Ayvaz (1.12.1996)

zeynep@zeyneporal.com

Zeynep Oral

Esintiler

Kimi hazine vardır, parıltısıyla, şatafatıyla, gösterişiyle gözlerinizi öyle bir kamaştırır ki baktığınızı göremez olursunuz. Kimi hazine vardır, sessiz sakin, bağırıp çağırmadan, öylesine derinlere dokunur ki içindeki cevher birkaç kuşağı besler. Sizlerle paylaşmak istediğim ikinci türden...

Hazinenin adı Hagop Ayvaz. Tiyatro sanatıyla ilgisi olanlar zaten bu adı yakından biliyor. Ama tanımayanlar için şimdi muhteşem bir fırsat var elinizde: Hrant Dink Vakfı öncülüğünde Türkiye Tiyatro Vakfı ve Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık işbirliğiyle hazırlanan "Kulis: Bir Tiyatro Belleği, Hagop Ayvaz" sergisi ve kitabı... İstanbul'da olmanıza gerek yok. Dünyanın her yerinden çevrimiçi sergiyi dolaşabilir, bu zenginlikten pay alabilirsiniz.

Tiyatroya adanmış bir yaşam

Hagop Ayvaz 1911'de İstanbul'da doğdu. 17 yaşında sahneye figüran olarak adımını attı. Ufak tefek roller derken kendine Üsküdar, Kadıköy ve Büyükdere'deki gezici tiyatrolarda yer edindi... İlk tiyatro eleştirilerini "Jamanag" gazetesinde yazmaya başladığında 25 yaşındaydı. "Kulis" adlı tiyatro kültür sanat dergisini çıkarmaya başladığında ise 35... Elli yıl boyunca tek kişilik ordu gibi çalışarak yayımladığı Kulis dergisi, tiyatro tarihimizin en uzun soluklu tiyatro dergisi oldu. 60'tan sonra yeniden tiyatro sahnelemeye döndü. 2006'da sonsuzluğa göçtüğünde 95 yaşındaydı.

Hagop Ayvaz Othello'da Cassio rolünde...

Şu birkaç satıra sığdırmaya çalıştığım yaşamöyküsünde, hayatta kalmak için girip çıktığı işleri... Üçer yıl arayla üç kez askere alınmasını (Ermeni olduğunu söylemiş miydim!)... Aşkale'ye çalışma kampına sürülmekten nasıl kurtulduğunu... Ermenice tiyatronun yasak yıllarını... 6-7 Eylül'de matbasının yerle bir edilmesiyle ilk kez Kulis'in yayımlanmamasını... Ve daha nice yaşamsal "ayrıntıyı" söylemedim...

Tiyatroya adanmış bu yaşamdan geriye Hagop Ayvaz'ın kişisel çabalarıyla oluşturduğu devasa bir tiyatro arşivi kaldı.

Mucize arşiv

Ben buna mucize arşiv diyorum. Bu öyle bir birikim ki 19. yüzyıl Osmanlı son döneminden başlayarak modern tiyatronun önce Ermeni sanatçıları, derken onlara Türk sanatçıların da katılımıyla geçirdiği tüm evreleri gözler önüne seriyor.

2006 yılında, Ayvaz'ın ölümünden sonra bu arşiv önce Agos gazetesine, ardından Hrant Dink Vakfı'na bağışlandı.

Osmanlıca, Ermenice ve Türkçe, 600'e yakın el yazması ve matbu tiyatro metni... 500'den fazla Ermenice ve Türkçe süreli yayın, dergi ve broşür... Fotoğraf, afiş, karikatür, kupür, davetiye, çizim ve kartpostaldan oluşan yaklaşık 12 bin görsel materyal... Bunlardan yola çıkarak hazırlanan sergi, toplumsal bellek, kimlik ve mekân bağlamında Türkiye'nin tiyatro tarihine odaklanıyor.

Hrant Dink Vakfı öncülüğünde Türkiye Tiyatro Vakfı ve Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık işbirliğiyle hazırlanan "Kulis: Bir Tiyatro Belleği, Hagop Ayvaz" sergisi, Yapı Kredi Kültür Sanat'ta 21 Şubat'a dek görülebilir. Kaçırmayın derim. Bir daha böyle bir fırsat geçmez ele!

Serginin üç küratörü Esen Çamurdan, Kevser Güler, ve Banu Atça muhteşem bir iş başarmışlar!

Toplumsal bellek

Sergide neler mi var? Sadece Osmanlı ve Türkiye tiyatrosu değil, toplumsal belleğimiz de var.

Serginin ilk bölümünde Hagop Ayvaz'ın figüranlıktan yönetmenliğe, köşe yazarlığından yayıncılığa uzanan yaşamı paralelinde İstanbul'da Ermenice tiyatro üretimi ve etkinliklerini mercek altına alıyor.

İkinci bölümde, Ayvaz'ın 1946-1996 arasında kesintisiz olarak yayımladığı Kulis dergisinin Türkiye sınırlarını aşan etkileri, dönemin sanat ve siyaset gündemi ekseninde, bir zaman çizelgesi eşliğinde ele alınıyor.

Son bölüm ise Osmanlı ve Türkiye tiyatro tarihinde mihenk taşı olmuş sanatçıları, toplulukları, oyunları ve mekânlara odaklanıyor. Türkiye'nin tiyatro geçmişi bakarak bizi eşsiz bir yolculuğa çıkarıyor.

Hem sergiye hem ona eşlik eden kitap kataloğa emeği geçen herkesi kutluyorum.